

تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی در رعایت ضوابط حسابرسی داخلی در شرکت های غیر مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

غزل جوکار

کارشناس ارشد حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن هنرآموز رسمی آموزش و پرورش

نام نویسنده مسئول:

غزل جوکار

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۲/۱۵

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی در رعایت ضوابط حسابرسی داخلی در شرکت های غیر مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده است. جامعه آماری این پژوهش شامل شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی فاصله‌ی زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ بوده است. برای تعیین حجم نمونه بمنظور تعیین نمونه آماری از روش نمونه حذف سیستماتیک استفاده شد و در نهایت ۱۲۰ شرکت به عنوان نمونه آماری انتخاب گردید. جهت جمع‌آوری داده‌ها از روش کتابخانه‌ای با مراجعه پایگاه‌های اطلاعاتی نظیر بانک‌های اطلاعاتی ره‌آورد نوین استخراج و جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز استفاده شده و همچنین بمنظور بررسی و آزمون فرضیه‌ها از نرم‌افزار *SPSS 22* و *Eviews* از آزمون همبستگی پیرسون و آزمون رگرسیون خطی چند متغیره و آزمون *F* لیمر و هاسمن استفاده گردید. نتایج نشان می‌دهد، ویژگی‌های کمیته حسابرسی در رعایت ضوابط حسابرسی داخلی در شرکت های غیر مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیرگذار است و نتایج آزمون رگرسیون حاکی از این تأثیر است به گونه‌ای که بین استقلال کمیته حسابرسی و رعایت ضوابط حسابرسی داخلی، دانش و تجربه ی مالی و حسابرسی اعضای کمیته حسابرسی و رعایت ضوابط حسابرسی داخلی، دفعات نشست های کمیته حسابرسی و رعایت ضوابط حسابرسی داخلی، اندازه کمیته حسابرسی و رعایت ضوابط حسابرسی داخلی و در نهایت اندازه کمیته حسابرسی و رعایت ضوابط حسابرسی داخلی تأثیر حاکم بوده است. همچنین با استفاده از نتایج آزمون *F* لیمر و هاسمن نیز بیانگر پذیرش تأیید اثرات ثابت در برابر روش حداقل مربعات تجمیع شده و همچنین تأیید اثرات ثابت متغیر مستقل بر وابسته است. در نتیجه می توان ادعا نمود که ویژگی‌های کمیته حسابرسی در رعایت ضوابط حسابرسی داخلی در شرکت‌های غیر مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران اثرگذار است.

واژگان کلیدی: ویژگی‌های کمیته حسابرسی، رعایت ضوابط حسابرسی داخلی، اندازه کمیته حسابرسی.

مقدمه

اهمیت حسابرسی داخلی موثر و وجود یک کمیته رسیدگی موثر^۱، به عنوان شالوده حاکمیت شرکتی خوب، به طور فزاینده ای در نتیجه سقوط های مالی مختلف شناسایی می شود (بدارد و گندرون^۲، ۲۰۱۰). بسیاری از این سقوط ها در اوایل دهه ۲۰۰۰ رخ داد که باعث اطمینان بازارهای سرمایه به سقوط شد. در نتیجه، به نقش حسابرسی داخلی^۳ و نقش کمیته رسیدگی موثر در کمک به هیأت مدیرانی که تعهدات مالی و امانتی خود را به عهده می گیرند بسیار توجه می شود (پوری و همکاران^۴، ۲۰۱۰). هدف از تشکیل کمیته حسابرسی، کمک به ایفای مسئولیت نظارتی هیأت مدیره و بهبود آن جهت کسب اطمینان معقول از اثربخشی فرآیندهای نظام راهبری، مدیریت ریسک و کنترل های داخلی، سلامت گزارشگری مالی، اثربخشی حسابرسی داخلی، استقلال حسابرسان مستقل و اثربخشی حسابرسان مستقل و مقررات و الزامات است (محفوظی و همکاران، ۱۳۹۵). هیأت مدیره در چارچوب مسئولیت های کمیته حسابرسی، به آن اختیار می دهد که فعالیت های خود را در محدوده منشور کمیته حسابرسی انجام دهد، در صورت نیاز، مشاوران ذی صلاح را در راستای انجام وظایف خود به کار گیرد، به مدیران، کارکنان و اطلاعات مورد نیاز دسترسی نامحدود داشته باشد، رويه هایی را برای دریافت، نگهداری و رسیدگی به شکایت ها و گزارش های تخلف دریافتی در رابطه با گزارشگری مالی و کنترل های داخلی یا سایر موضوعات مربوط به شرکت و شرکت های فرعی وضع کند، و از مدیران، کارکنان و حسابرسان مستقل شرکت و شرکت های فرعی یا افراد دیگر به منظور حضور در جلسه دعوت به عمل آورد (ذبیح زاده، ۱۳۹۵). کمیته رسیدگی موثر به عنوان مکانیزم حاکمیت شرکتی بررسی دقیق اطلاعات مالی شرکت و تسهیل کار حسابرسی داخلی و حسابرسان مالی را به عهده می گیرد. کمیته رسیدگی موثر نیز موظف به نظارت بر حسابرسی داخلی است (حسین زاده، ۱۳۹۵). کمیته رسیدگی موثر برای اجرای این وظایف باید به حسابرسی داخلی کمک کند که به خاطر خود برای به عهده گرفتن مسئولیت های کمیته عمل می کند. علاوه بر این، کمیته رسیدگی موثر و حسابرسی داخلی باید ضمیمه مدیریت ارشد شود، به طوری که آنها با سایر وظایف سازمانی تضعیف نشوند (سو و بنی^۵، ۲۰۱۱). بودجه حسابرسی داخلی به طور خاص با تعداد جلسات کمیته رسیدگی موثر مرتبط است که نشان می دهد که کمیته رسیدگی موثر مداوم از حسابرسی داخلی بیشتر حمایت می کند که منجر به بودجه بیشتر حسابرسی داخلی می شود (باروئت و همکاران^۶، ۲۰۱۰). هر چه استقلال کمیته رسیدگی موثر بیشتر باشد، درک اجرای موفقیت آمیز رعایت ضوابط حسابرسی داخلی بیشتر است. به همین ترتیب، ادراکاتی وجود دارد که اجرای توصیه های حسابرسی داخلی زمانی بیشتر است که تخصص بیشتری در میان اعضای کمیته رسیدگی موثر وجود داشته باشد، و زمانی که کمیته رسیدگی موثر جلسات مکرر داشته باشد. چهار ویژگی کمیته رسیدگی موثر (استقلال کمیته رسیدگی موثر، تخصص و اعضای کمیته رسیدگی موثر، تعداد جلسات، و تعداد اعضا) به عنوان ویژگی های موثر بر اثربخشی حسابرسی داخلی شناخته می شوند (زمان و همکاران^۷، ۲۰۱۱).

از این رو مسئله و سوال اصلی تحقیق این است که آیا ویژگی های کمیته حسابرسی در رعایت ضوابط حسابرسی داخلی در شرکت های غیر مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران اثر دارد؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

کمیته حسابرسی، کمیته ای است متشکل از اعضای هیأت مدیره که به طور معمول از سه، تا پنج مدیر غیرموظف (یعنی نه مدیر اجرایی شرکت و نه در استخدام شرکت) تشکیل می شود. نبود مدیران موظف در کمیته حسابرسی سبب می شود حسابرسان بتوانند مسائلی چون نقاط ضعف کنترل های داخلی، اختلاف نظر با مدیریت درباره اصول و روش های حسابداری،

نشانه‌های احتمالی از سوءاستفاده‌های مدیریت و سایر اعمال غیرقانونی مسئولان شرکت را با کمیته حسابرسی صریح تر مطرح کنند.

در واقع، کمیته حسابرسی مسئول نظارت بر حاکمیت شرکتی، فرآیند گزارشگری مالی، ساختار کنترل داخلی، عملکرد حسابرس داخلی و فعالیت های حسابرس مستقل است و به نیابت از هیئت‌مدیره و از طریق اطمینان‌بخشی نسبت به پاسخگویی شرکت، از سرمایه‌گذاران حمایت می‌کند.

در این میان نقش رئیس کمیته حسابرسی بسیار مهم‌تر و کلیدی‌تر است یعنی اگر رئیس کمیته حسابرسی به وظایف خود آگاه نباشد، وقت کافی به حسابرسی داخلی و مسائل مطروحه در کمیته حسابرسی نگذارد، نحوه ارتباط کمیته با هیات مدیره و نحوه انتقال مسائل و مصوبات کمیته حسابرسی به هیات مدیره را نداند و برای بررسی مسائل طرح شده در کمیته از دانش کافی برخوردار نباشد باعث خواهد شد که در عمل کمیته حسابرسی یک کمیته کارآ و اثر بخش نبوده و جلسات کمیته حسابرسی بعد از مدتی تکراری شده و چالش‌برانگیز خواهد بود، کمیته‌های حسابرسی باید از مشاوره افراد متخصص، متبحر و دارای تجربه در امور مدیریتی، حسابداری، سیستم‌های فرآیندی و دانش تخصصی در حوزه فعالیت شرکت بهره‌مند باشند، کمیته حسابرسی باید از واحد حسابرسی داخلی حمایت و نباید در زمان پاسخگویی خود، شانه خالی کرده و همه مسائل را به گردن واحد حسابرسی داخلی اندازد (خوش نیت و لعل بار، ۱۳۹۴).

در واقع هدف اساسی، ماهیت و دامنه حسابرسی داخلی را بیان می‌کند. حسابرسی داخلی یک فعالیت مستقل، اطمینان بخش واقع بینانه و مشاوره ای است که برای ارزش‌افزایی و بهبود عملیات سازمان طراحی شده است. حسابرسی داخلی با فراهم ساختن رویکردی سیستماتیک و روش‌مند برای ارزیابی و بهبود اثربخشی فرآیندهای راهبری، مدیریت ریسک و کنترل، سازمان را در دستیابی به هدف هایش یاری می‌کند. وظیفه ارزیابی مستقلی است که توسط مدیریت سازمان برای بررسی سیستم کنترل داخلی ایجاد می‌شود. حسابرسی داخلی کفایت سیستم کنترل داخلی را از لحاظ اثر بخش و کارآمد بودن استفاده از منابع سازمان آزمون ارزیابی و گزارش می‌کند (صراف و جعفرآبادی، ۱۳۹۴).

پژوهش داخلی

- سمیع پور و همکاران (۱۳۹۵)، پژوهشی را تحت عنوان " تأثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر افشای اختیاری اطلاعات" به انجام رساندند. اهمیت دسترسی به اطلاعات مناسب و مرتبط با موضوع تصمیم، به حدی است که در جوامع دموکراتیک، شفافیت اطلاعات و امکان دسترسی به آن را در شمار حقوق سرمایه گذار قرار داده است. تقاضا برای گزارشگری مالی و افشاء، بر خواسته از عدم تقارن اطلاعاتی و وجود تضاد منافع نمایندگی بین مدیران و سرمایه گذاران برون سازمانی است. افشای اطلاعات نقش بااهمیتی در کاهش این مسائل دارد. هدف این پژوهش بررسی تأثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر سطح افشای اختیاری اطلاعات می‌باشد. با مطالعه ادبیات تحقیق یک فرضیه اصلی و چهار فرضیه فرعی تدوین شد و بر اساس مدل رگرسیون خطی، ارتباط بین کمیته حسابرسی و اجزاء آن شامل اندازه کمیته حسابرسی، استقلال کمیته حسابرسی، سهام اعضا کمیته حسابرسی، تخصص مالی اعضا کمیته حسابرسی بر سطح افشای اختیاری اطلاعات بررسی گردید. نمونه آماری تحقیق شامل ۹۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، برای سال مالی ۱۳۹۲ می‌باشد. نتایج پژوهش نشان داد که ارتباط معناداری بین ویژگی های کمیته حسابرسی و سطح افشای اختیاری اطلاعات وجود دارد، درحالی که از بین اجزاء کمیته حسابرسی، تنها تخصص مالی اعضا کمیته حسابرسی دارای رابطه مثبت و معناداری با سطح افشای اختیاری اطلاعات می‌باشد و سهام اعضا کمیته حسابرسی دارای رابطه منفی و معنادار با سطح افشای اختیاری اطلاعات بوده و اندازه کمیته حسابرسی و استقلال کمیته حسابرسی فاقد رابطه معناداری با سطح افشای اختیاری اطلاعات است. این نتایج حاکی از آن است که تخصص مالی اعضا کمیته حسابرسی از سایر ویژگی های کمیته حسابرسی بیشترین تأثیر را بر افشای اختیاری اطلاعات دارد.

- یوسفی و خلیل پور (۱۳۹۵)، پژوهشی را تحت عنوان "بررسی تأثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر مدیریت سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران" به انجام رساندند. در پژوهش حاضر، به بررسی تأثیر ویژگی های کمیته

حسابرسی بر مدیریت سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شد. در همین راستا برای تبیین تاثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر مدیریت سود، سه فرضیه تدوین شد. به همین منظور، داده های مربوط به ۹۰ شرکت از شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳، جمع آوری شدند و برای اندازه گیری مدیریت سود از اقلام تعهدی اختیاری که بر اساس مدل تعدیل شده ی جونز محاسبه شده است، استفاده می گردد. از الگوی رگرسیونی داده های ترکیبی برای آزمون فرضیه ها استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که بین استقلال کمیته حسابرسی و مدیریت سود رابطه معناداری وجود دارد و همچنین بین اندازه کمیته حسابرسی و تخصص مالی کمیته حسابرسی با مدیریت سود رابطه معناداری وجود دارد.

- حسین زاده (۱۳۹۵)، پژوهشی را تحت عنوان " نقش هیئت مدیره، کمیته حسابرسی و حسابرس داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی و جلوگیری از تقلب " به انجام رساند. مسئله تقلب در گزارش های مالی و راه های جلوگیری از آن یکی از موضوعات مهمی است که طی سال های اخیر مورد توجه پژوهشگران زیادی بوده است. عوامل نظارتی زیادی هستند که می توانند بر پیشگیری و کشف تقلب در صورت های مالی اثر گذار باشند، از جمله این عوامل، می توان به نقش هیئت مدیره، کمیته حسابرسی و حسابرس داخلی اشاره کرد. هیئت مدیره با تعیین اهداف راهبردی شرکت، کمیته حسابرسی با نظارت بر کیفیت و مطلوبیت صورت های مالی، کنترل داخلی و فرآیند گزارشگری مالی و حسابرسی داخلی با بررسی و ارزیابی کفایت و اثربخشی سیستم های کنترل داخلی، احتمال وقوع تقلب و خطرهای موجود در سازمان را کاهش می دهند. این مقاله نیز به تعریف تقلب در گزارش های مالی می پردازد و سپس به بررسی نقش های هیئت مدیره، کمیته حسابرسی و حسابرس داخلی در جلوگیری از اقدامات متقلبانه در گزارش های مالی می پردازد و در انتها به نتیجه گیری بحث های مربوطه می پردازد.

- یوسفی و خلیل پور (۱۳۹۵)، پژوهشی را تحت عنوان " بررسی تأثیر تخصص مالی و استقلال کمیته حسابرسی بر مدیریت سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران " به انجام رساندند که در پژوهش حاضر، به بررسی تأثیر تخصص مالی و استقلال کمیته حسابرسی بر مدیریت سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شد. در همین راستا برای تبیین تاثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر مدیریت سود، سه فرضیه تدوین شد. به همین منظور، داده های مربوط به ۹۰ شرکت از شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳، جمع آوری شدند و برای اندازه گیری مدیریت سود از اقلام تعهدی اختیاری که بر اساس مدل تعدیل شده ی جونز محاسبه شده است، استفاده می گردد، از الگوی رگرسیونی داده های ترکیبی برای آزمون فرضیه ها استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که بین استقلال کمیته حسابرسی و مدیریت سود رابطه معناداری وجود دارد و همچنین بین اندازه کمیته حسابرسی و تخصص مالی کمیته حسابرسی با مدیریت سود رابطه معناداری وجود دارد.

پژوهش خارجی

- الزبان و ساوان (۲۰۱۵)، پژوهشی را تحت عنوان " تأثیر ویژگی های کمیته حسابرسی در اجرای توصیه های حسابرسی داخلی " به انجام رساندند. تنظیم کنندگان و دیگران بر اهمیت تعامل بین کمیته حسابرسی و حسابرسی داخلی تاکید دارند. یکی از نقش های کمیته حسابرسی بررسی و نظارت بر مدیریت حسابرسی داخلی و خروجی های آن است. این پژوهش به ارایه شواهد تجربی از ارتباط بین ویژگی های کمیته حسابرسی و ادراکات اجرایی توصیه های حسابرسی داخلی پرداخته است. با استفاده از داده های کلی یک نظرسنجی از حسابرسان داخلی از بریتانیا و شرکت های فهرست شده انجام پذیرفته که نتایج حاکی از آن است که بیشتر ادراکات از اجرای توصیه های حسابرسی داخلی به شدت مرتبط با حضور اعضای مستقل برای کمیته حسابرسی و تخصص اعضای آن در حسابداری و حسابرسی است. این نتایج همچنین نشان می دهد که درک اجرای توصیه های حسابرسی داخلی تحت تأثیر جلسات مکرر بین رئیس کمیته حسابرسی و حسابرسان داخلی بوده است.

- کارتاسا و اسپاتیو (۲۰۱۴)، پژوهشی را تحت عنوان " رویکردهای معاصر در حسابرسی داخلی " به انجام رساندند. هدف از این پژوهش ارایه نقش حسابرسی داخلی در زندگی معاصر یک شرکت است. حسابرسی داخلی تابع نقش مهمی در کنترل

در سرمایه‌گذاری در مدیریت زمینه مالی با دیگران، حفاظت از دارایی‌های شرکت و تضمین امنیت دقیق سوابق خواهد بود. نتایج نشان می‌دهند که بین حسابرسی داخلی و موفقیت یک شرکت، ارتباطی قوی وجود دارد که منجر به افزایش ارزش شرکت و رسیدن به اهداف شان خواهد شد. ارتباط گزارش حسابرسی داخلی با عمل‌کرد نیز به تغییر انتظارات و تطبیق آن با سیاست‌های جلوگیری از تقلب، ارزیابی ریسک و بهبود استراتژی‌های کنترل بستگی دارد.

- ابرنائی و همکاران (۲۰۱۳)، پژوهشی را تحت عنوان "تخصص تحلیل‌گری مالی کمیته حسابرسی و خواص پیش‌بینی درآمد" به انجام رساندند. هدف پژوهش روشن نمودن نقش مهمی اطلاعات حسابداری مالی برای کمک به کاربران مالی در مورد پیش‌بینی شرکت در خصوص درآمدهای آینده است. پژوهش‌ها گذشته به نقش تخصصی کمیته حسابرسی و حسابداری مالی پرداخته‌اند که به گزارش دهی مالی با کیفیت بالاتر مرتبط است. نتایج نشان می‌دهد که یک ارتباط قابل توجهی بین حسابداری تخصص مالی در کمیته حسابرسی و تحلیلگری پیش‌بینی‌های درآمدی که دقیق‌تر هستند، وجود دارد. در مقابل، یک ارتباط قابل توجهی بین حسابداری تخصصی مالی (تخصص نظارتی) و دقت پیش‌بینی یا پیش‌بینی پراکندگی حاکم است. این یافته‌ها برای کمک به درک ما از مزایای حسابداری تخصصی در کمیته‌های حسابرسی و همچنین نشان دادن یک تخصص مالی در ارتباط بین حسابداری و بهبودها در پیش‌بینی‌های تحلیلگری درآمدی بوده است.

- هرمن و همکاران (۲۰۱۳)، در پژوهشی به بررسی رابطه بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و ویژگی‌های سود پیش‌بینی شده توسط تحلیلگران پرداختند. نتایج آنان حاکی از این مطلب بود که تخصص مالی حسابداری اعضای کمیته حسابرسی با دو ویژگی پیش‌بینی سود تحلیلگران یعنی؛ صحت بیشتر پیش‌بینی سود پراکندگی کمتر پیش‌بینی‌ها، دارای ارتباطی معنادار است. اما برای تخصص مالی غیر حسابداری نتایجی مبنی بر وجود رابطه معنادار با سود پیش‌بینی شده مشاهده نشد.

- لی و همکاران (۲۰۱۲)، پژوهشی را تحت عنوان "تاثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی در افشای سرمایه معنوی" به انجام رساندند. این پژوهش با استفاده از داده‌های ۱۰۰ شرکت از شرکت‌های فهرست شده در بریتانیا صورت پذیرفته است که به بررسی رابطه‌ی بین خصوصیات و سرمایه معنوی کمیته حسابرسی پرداخته است. نتایج نشان می‌دهد که افشای کلی سرمایه معنوی به طور مثبتی مرتبط با کمیته حسابرسی مانند اندازه و ویژگی‌ها بوده و به طرز منفی با جلسات کمیته حسابرسی مدیران سهامدار در ارتباط است. نتایج نشان می‌دهد که هیچ رابطه مهمی بین کمیته حسابرسی و افشای سرمایه معنوی، استقلال و تخصص مالی وجود ندارد. همچنین نتایج نشان می‌دهد که ارتباط بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و افشای سرمایه معنوی متفاوت با اجزای سرمایه انسانی، ساختار سرمایه و سرمایه رابطه‌ای می‌باشد. در نهایت نتایج نشان می‌دهد که عوامل اساسی افشای سرمایه معنوی بر اجزای مختلف کمیته حسابرسی متفاوت است. این نتایج دارای مفاهیم مهمی برای سیاست‌گذاران بوده که در اثربخشی کمیته حسابرسی در فرآیندهای گزارش شرکت تابعی از ویژگی‌های خاصی برخوردار است.

- سارنس و همکاران (۲۰۰۹)، پژوهشی را تحت عنوان "حسابرسی داخلی: یک رایه دهنده آسایش برای کمیته حسابرسی" به انجام رساندند. کمیته حسابرسی به دنبال حمایت از عملکرد حسابرسی داخلی که تابع کارشناس حسابرسی داخلی در تأمین آسایش برای کمیته حسابرسی می‌باشد، بوده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که کمیته‌های حسابرسی به دنبال آسایش، با توجه به کنترل محیط زیست و کنترل‌های داخلی می‌باشند، که در دو حوزه، ناراحتی قابل توجهی وجود دارد. علاوه بر عملکرد حسابرسی داخلی در نقش تضمین سنتی، بهبود کنترل‌های داخلی دخالت خود را در یک سطح قابل توجه برای آسایش کمیته حسابرسی به وجود آورده‌اند. حسابرسی داخلی منحصر به فرد، دانشی در مورد مدیریت ریسک و کنترل داخلی بوده، همراه با شخصی مناسب با مهارت‌های رفتاری، که قادر به ارائه آرامش باشد. علاوه بر این موقعیت داخلی خود، آشنایی آنها با شرکت و موقعیت نزدیک آنها به افراد سراسر شرکت را تسهیل می‌بخشد. حسابرسان داخلی به عنوان یک منبع اصلی آسایش برای کمیته حسابرسی به شمار می‌آیند. گزارش حسابرسی رسمی و سخنرانی‌ها، همراه با تماس‌های غیر رسمی، به نظر می‌رسد که نمونه‌های مهم آسایش می‌باشند. علاوه بر این، نتایج نشان می‌دهد که سطح کلی برای کمیته

حسابرسی می تواند از طریق همکاری بین حسابرسی داخلی و خارجی (به اصطلاح رویکرد حسابرسی مشترک) بهبود و گسترش یابد.

- رینسبوری و همکاران (۲۰۰۹)، پژوهشی را تحت عنوان " تاثیر کیفیت کمیته حسابرسی در گزارش دهی مالی با کیفیت و هزینه های حسابرسی " به انجام رساندند. این پژوهش به بررسی ارتباط بین کیفیت کمیته حسابرسی در گزارش دهی مالی با کیفیت و هزینه های حسابرسی خارجی در محیطی که در آن تشکیل کمیته های حسابرسی بی قاعده بوده است، پرداخته است. این پژوهش بر روی یک نمونه از ۸۷ شرکت نیویورک در سال ۲۰۰۱ صورت پذیرفته که برای هیچ کدام فهرست مقررات یا قوانین برای کمیته حسابرسی وجود نداشت. نتایج نشان می دهد هیچ ارتباطی بین کیفیت یک کمیته حسابرسی و کیفیت گزارش مالی وجود ندارد. این نتایج اقدام هایی جایگزین برای کیفیت درآمد بوده است. به طور مشابه، کیفیت کمیته حسابرسی تاثیر کمی بر سطح پرداخت هزینه برای حسابرسان خارجی داشته است. در نهایت نتایج نشان می دهد که مزایای کمیته های حسابرسی ممکن است کمتر از سطح پیش بینی شده توسط قانون گذاران و سیاستگذاران ایجاد گردد.

- برونسون و همکاران (۲۰۰۹)، پژوهشی را تحت عنوان " آیا واقعا وجود کمیته حسابرسی کاملا مستقل ضروری است؟ " به انجام رساندند. رسوایی های حسابداری و نگرانی ها درباره کیفیت بیانیه های مالی منجر به این گردید که بسیاری، خواستار بهبود اثربخشی کمیته حسابرسی باشند. تحقیقات قبلی نشان می دهد که کمیته حسابرسی مستقل به طور مثبتی با نظارت مؤثر بر فرایند گزارش دهی مالی ارتباط دارد. متأسفانه، تحقیقات قبلی جوابی ارائه نکرده است که تا چه حد استقلال در کمیته حسابرسی کافی است. این سؤال بی پاسخ مهمی است؛ زیرا در حال حاضر همه شرکت های فهرست شده بدنبال حفظ یک کمیته حسابرسی مستقل هستند. آنها در مورد بحث کاهش الزامات برای کوچکتر شدن شرکت ها و همچنین شرکت های خارجی به توافق نظر رسیده اند. در این پژوهش بررسی گردیده است که آیا الزامات قانونی یک کمیته حسابرسی کاملا مستقل برای به دست آوردن مزایای مربوط به نظارت کمیته حسابرسی مستقل که در ادبیات قبلی به ثبت رسیده اند، ضروری است. نتایج نشان می دهند که مزایای کمیته حسابرسی مستقل تنها زمانی که کمیته حسابرسی کاملا مستقل است مشخص می گردد.

- آبات و هم پژوهان (۲۰۰۴) در پژوهش خود به بررسی رابطه بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و تنظیم و ارائه مجدد صورتهای مالی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که وجود کارشناسان مالی در کمیته حسابرسی با میزان بروز تجدید ارائه صورتهای مالی دارای رابطه منفی و معنادار است.

فرضیه های پژوهش

فرضیه اصلی

بین استقلال کمیته حسابرسی و رعایت ضوابط حسابرسی داخلی در شرکت های غیر مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود دارد.

فرضیه های فرعی

۱- بین دانش و تجربه ی مالی و حسابرسی اعضای کمیته حسابرسی و رعایت ضوابط حسابرسی داخلی در شرکت های غیر مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود دارد.

۲- بین تعیین تأثیر دفعات نشست های کمیته حسابرسی و رعایت ضوابط حسابرسی داخلی در شرکت های غیر مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود دارد.

۳- بین اندازه کمیته حسابرسی و رعایت ضوابط حسابرسی داخلی در شرکت های غیر مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود دارد.

۴- بین حدود فعل و انفعالات کمیته حسابرسی و عملکرد حسابرسی داخلی و رعایت ضوابط حسابرسی داخلی در شرکت های غیر مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود دارد.

روش پژوهش

تحقیقات بر اساس دو مبنا یعنی هدف و ماهیت و روش تقسیم‌بندی می‌شوند. بر اساس هدف، به سه گروه بنیادی، کاربردی و عملی و نیز بر اساس ماهیت و روش به پنج گروه تاریخی، توصیفی، همبستگی، تجربی و علی تقسیم می‌شوند (حافظ نیا، ۱۳۸۳).

از جهت هدف: این تحقیق از نوع تحقیقات کاربردی می‌باشد. این نوع تحقیقات از آن جهت که می‌تواند مورد استفاده سازمان بورس اوراق بهادار، تحلیل‌گران مالی و کارگزاران بورس، مدیران مالی شرکتها، دانشگاهها و مراکز آموزش عالی و پژوهشگران و سازمان حسابرسی قرار گیرد، کاربردی است. از طرفی چون در پی یافتن تاثیر بین دو گروه متغیر می‌باشد، بنابراین این پژوهش از نوع تجربی می‌باشد.

از جهت نوع طرح تحقیق: در این تحقیق با استفاده از اطلاعات تاریخی بصورت پس‌رویدادی می‌باشد و بر پایه اطلاعات صورت‌های مالی شرکت‌ها انجام می‌شود. نوع پژوهش از لحاظ هدف با توجه به اینکه می‌توانیم در عمل از آن استفاده کنیم یک پژوهش کاربردی بوده است.

از جهت روش استنتاج: توصیفی - عملی از نوع همبستگی - رگرسیونی

قلمرو تحقیق

قلمرو موضوعی تحقیق: به طور خاص به بررسی اثر ویژگی‌های کمیته حسابرسی در رعایت ضوابط حسابرسی داخلی می‌پردازد؛

قلمرو زمانی: بهار ۱۳۹۶

قلمرو مکانی: محدوده مکانی این پژوهش بورس اوراق بهادار استان تهران است؛

جامعه‌ی آماری تحقیق حاضر را شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به غیر از شرکت‌های مالی از سال‌های ۸۹ تا ۹۳ تشکیل خواهند داد که تعداد آنها ۷۸۲ شرکت می‌باشد. بمنظور تعیین حجم نمونه آماری از حذف سیستماتیک استفاده شد. تعداد کل شرکت‌های بورس ۷۸۲ شرکت و تعداد شرکت‌های مانده برای مطالعه ۱۲۰ شرکت می‌باشد.

این پژوهش با هدف بررسی اثر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر سطح افشای داوطلبانه در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به مرور مبانی نظری مرتبط با موضوع، از روش کتابخانه‌ای و به منظور کسب داده‌های مورد نیاز از گزارش‌های هیأت مدیره به مجامع عادی سالیانه و داده‌های مالی به صورت دستی از صورت‌های مالی حسابرسی شده مندرج در سایت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی سازمان بورس اوراق بهادار و سایت سیستم جامع اطلاع‌رسانی ناشران و نرم افزار ره‌آورد نوین در سال ۸۹ تا ۹۳ جمع‌آوری خواهد شد.

مطالب و داده‌های مورد نیاز برای مبانی نظری و تجربی تحقیق از طریق فیش برداری از کتب، پایان‌نامه‌ها و مقالات گردآوری خواهد شده است.

مدل و نحوه اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش

روش سنجش متغیرهای پژوهش حاضر عبارت است از:

$$\text{RECOMMEND} = b_0 + b_1\text{SUPPORT} + b_2\text{TENURE} + b_3\text{INDEPENDENCE} + b_4\text{EXPERTISE} + b_5\text{FREQUENCY} + b_6\text{SIZE} + b_7\text{MEET-ING} + b_8\text{APPOINT} + b_9\text{REVIEW1} + b_{10}\text{REVIEW2} + b_{11}\text{REVIEW3} + e_i \text{ where}$$

دلیل انتخاب شرکتهای عضو بورس اوراق بهادار تهران به عنوان شرکتهای مورد آزمون، نظارت ارگان ها و سازمانهای مهم اقتصادی مانند وزارت دارایی و بانک مرکزی بر این سازمان می باشد. علاوه بر آن از آنجایی که صورتهای مالی شرکتهای عضو بورس اوراق بهادار تهران می بایستی مورد تأیید حسابرسان معتمد سازمان بورس قرار گیرند بنابراین از قابلیت اتکاء بیشتری برخوردارند، از طرفی دیگر از آنجایی که شرکتهای عضو بورس اوراق بهادار موظفند گزارشات مالی خود را به شکل یکنواخت ارائه نمایند بنابراین از قابلیت مقایسه بیشتری نیز برخوردارند. لذا مطلوبترین نهاد برای استخراج اطلاعات مالی شرکتهای جهت به نتیجه رسیدن بهتر تحقیق، سازمان بورس اوراق بهادار تهران می باشد.

روش تجزیه و تحلیل آماری

در این پژوهش از آزمون های آماری مناسب پس از مشخص شدن نرمال بودن جامعه آماری با استفاده از نرم افزارهای SPSS و Eviews با استفاده از رگرسیون و همبستگی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار خواهند گرفت.

آمار توصیفی

در این بخش شاخصهایی همچون میانگین، میانه، انحراف معیار، چولگی^۹ و کشیدگی^{۱۰} مورد بررسی قرار می گیرد. مقدار میانگین، متوسط دادهها را نشان می دهد. میانه، نشان دهندهی این است که پنجاه درصد دادهها کمتر از عدد وسط مجموعه و پنجاه درصد دادهها بیشتر از عدد وسط مجموعه هستند. نزدیک بودن مقدار میانگین و میانه، تقارن دادهها را نشان می دهد. انحراف معیار، پراکندگی را نشان می دهد و در نهایت، چولگی شاخص تقارن دادهها است. محاسبه این شاخصها در جدول ۱ نمایش داده شده است.

جدول ۱: عملکرد نمونهها به تفکیک متغیرها

عملکرد	حدود فعل و	اندازه کمیته	استقلال	رعایت	دانش و	دفعات		
حسابرسی	انفعالات	حسابرسی	کمیته	ضوابط	تجربه ی	تشست های		
داخلی	کمیته		حسابرسی	حسابرسی	مالی و	کمیته		
	حسابرسی			داخلی	حسابرسی	حسابرسی		
۶,۵۸۴۲۶	۱۲,۵۸۴۷۱	۷,۷۶۶۰۵	۴,۲۶۳۰۷	۳,۲۳۹۹۱	۵,۷۴۸۹	۱۰,۲۴۵۸۴	میانگین	شاخص های
۶,۰۰۰۰	۱۲,۰۰۰۰	۷,۰۰۰۰	۴,۰۰۰۰	۳,۰۰۰۰	۵,۰۰۰	۱۰,۰۰۰۰	میانه	گرایش
۷,۵۹	۱۳,۲۵	۸,۲۷	۵,۷۵	۴,۵۰	۶,۳۱	۱۱,۰۰	مد	مرکزی
۰,۵۸۱۴۶	۰,۵۴۶۳۸	۰,۵۷۲۱۰	۰,۵۲۳۹۴	۰,۴۸۲۳۹	۰,۴۳۶۱۵	۰,۳۳۶۹۰	انحراف معیار	شاخص های
۰,۲۹۹	۰,۲۰۹	۰,۱۴۹	۰,۲۶۸	۰,۲۷۰	۰,۲۵۶	۰,۱۰۳	واریانس	پراکندگی
۲,۵۰	۲,۵۰	۲,۵۰	۲,۵۰	۲,۳۳	۲,۵۰	۲,۶۷	دامنه	
-۰,۱۲۴	-۰,۲۴۰	-۰,۰۱۷	-۰,۱۲۶	-۰,۴۵۹	-۰,۱۵۹	-۰,۰۵۴	چولگی	شاخص های
۰,۱۴۵	۰,۴۹۵	۰,۴۸۶	۰,۱۵۷	-۰,۱۴۶	۰,۴۰۱	-۰,۱۵۹	کشیدگی	توزیع
۰,۱۴۳	۰,۱۴۳	۰,۱۴۳	۰,۱۴۳	۰,۱۴۳	۰,۱۴۳	۰,۱۴۳	خطای استاندارد چولگی	
۰,۲۷۹	۰,۲۷۹	۰,۲۷۹	۰,۲۷۹	۰,۲۷۹	۰,۲۷۹	۰,۲۷۹	خطای استاندارد کشیدگی	
۱۲۰	۱۲۰	۱۲۰	۱۲۰	۱۲۰	۱۲۰	۱۲۰	تعداد کل	

منبع: یافته های پژوهش

برای تحلیل جدول (۱) نخست اینکه در بخش شاخص های گرایش مرکزی (میانگین، میانه و مد) بیشتر برای تشخیص تاثیر یا عدم تاثیر متغیرها در وضعیت مورد بررسی استفاده می شود. اگر میانگین هر متغیر از حد معینی بیشتر بود، آن متغیر در پدیده مورد نظر موثر تلقی می شود. در جدول بالا میانگین حدود فعل و انفعالات کمیته حسابرسی میانگین بیشتری به خود اختصاص داده است و به ترتیب دفعات نشست های کمیته حسابرسی، اندازه کمیته حسابرسی، عملکرد حسابرسی داخلی، دانش و تجربه مالی و حسابرسی، و استقلال کمیته حسابرسی قرار دارند در نتیجه حدود فعل و انفعالات کمیته حسابرسی به نسبت متغیر تاثیرگذارتری نسبت به سایر متغیرهای پژوهش بوده و گاهاً می تواند تعیین کننده نتایج نیز باشد. از طرف دیگر شاخص های پراکندگی برخلاف شاخص های مرکزی میزان پراکندگی یا تغییراتی را که در بین داده های یک توزیع (نتایج تحقیق) وجود دارد، نشان می دهند.

آمار استنباطی و آزمون فرضیه ها

در این بخش برای آزمون فرضیات پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون در جامعه استفاده گردید. همچنین، برای بررسی روابط بین متغیر وابسته و متغیرهای مستقل نیز از رگرسیون خطی بهره گرفته شد.

آزمون f لیمر برای مدل پژوهش

آزمون f لیمر - برای آزمون اینکه از بین دو مدل رگرسیون با جملات مشترک (رگرسیون معمولی) و رگرسیون با اثرات ثابت کدام مناسب تر است، از آزمون f لیمر استفاده می کنیم که فرض صفر در آن بر بی تاثیر بودن مدل با اثرات ثابت نسبت به مدل جملات مشترک دلالت دارد. فرضیه های آزمون به صورت زیر می باشد:

H_0 : مدل رگرسیون معمولی است

H_1 : مدل رگرسیون با اثرات ثابت است

در این آزمون اگر فرض صفر رد شود نتیجه می گیریم که مدل با اثرات ثابت بر مدل معمولی برتری دارد و باید داده های خود را بر اساس مدل اثرات ثابت برازش دهیم. اگر مدل با اثرات ثابت پذیرفته شد نیاز است آزمون دیگری یعنی آزمون هاسمن نیز انجام دهیم تا مشخص شود بین مدل با اثرات ثابت و مدل با اثرات تصادفی کدام مناسب تر است. در تعیین مدل ارجح و درست از میان مدل اثر ثابت و اثر تصادفی آزمون هاسمن را بکار می گیریم. در مدل اثر تصادفی بر خلاف مدل اثر ثابت μ_i و X_i همبسته نبوده و مستقل از یکدیگر می باشند. چون μ_i ها در جمله خطا قرار می گیرند، بنابراین می توان در مدل اثرات تصادفی فرض کرد، $E(u_{it}/X_{it})=0$ است و فرض صفر در این آزمون را به صورت زیر ارائه می کنیم:

$$H_0: E(u_{it}/X_{it})=0$$

$$H_1: E(u_{it}/X_{it}) \neq 0$$

در این آزمون از آماره کای دو با K درجه آزادی استفاده می شود اگر کای دو بدست آمده از مقدار جدول بیشتر بود، فرض صفر مبنی بر تصادفی بودن رد می شود و فرض آثار ثابت پذیرفته می شود.

آزمون هاسمن برای فرضیه اول

در تعیین مدل ارجح و درست از میان مدل اثر ثابت و اثر تصادفی آزمون هاسمن را بکار می گیریم. در مدل اثر تصادفی بر خلاف مدل اثر ثابت μ_i و X_i همبسته نبوده و مستقل از یکدیگر می باشند. چون μ_i ها در جمله خطا قرار می گیرند، بنابراین می توان در مدل اثرات تصادفی فرض کرد، $E(u_{it}/X_{it})=0$ است و فرض صفر در این آزمون را به صورت زیر ارائه می کنیم:

$$H_0: E(u_{it}/x_{it}) = 0$$

$$H_1: E(u_{it}/x_{it}) \neq 0$$

در این آزمون از آماره کای دو با K درجه آزادی استفاده می‌شود اگر کای دو بدست آمده از مقدار جدول بیشتر بود، فرض صفر مبنی بر تصادفی بودن رد می‌شود و فرض آثار ثابت پذیرفته می‌شود.

جدول (۲): آزمون اف لیمر و هاسمن برای فرضیه دوم

متغیرها	ضریب	خطای استاندارد	آماره (t)	p-value
C	۵۸۷,۳۵	۱۸۷,۳۴	۱۲,۵۰۹۶	۰,۰۰۰
اجرای توصیه‌های حسابرسی داخلی	۱۲۵۸,۴۷	۵۳۹,۵۱	۱,۷۹	۰,۰۰۰
حمایت مدیریت از حسابرسی داخلی	۴۸۹۱,۴۹	۱۵۴۷,۳۴	۳,۶۶	۰,۰۰۰
تعداد سالهایی که حسابرس داخلی در این موقعیت شغلی بوده است	۲۴۸۰,۰۳	۸۵۴,۷۹	۱,۱۳	۰,۰۰۰
تعداد اعضای غیر وابسته در کمیته حسابرسی به عنوان یک درصد از کل تعداد اعضای این کمیته	۱۳,۲۴	۱,۸۵	۰,۱۱	۰,۰۰۰
سطح دانش اعضای کمیته حسابرسی در خصوص حسابداری و حسابرسی	۷۳,۸۷	۳۲,۴۱	۱,۹۸	۰,۰۰۰
تعداد دفعات جلسات کمیته حسابرسی	۱۰۸۳,۰۱	۹۰۷,۰۲	۱,۱۹	۰,۰۰۰
تعداد اعضای کمیته حسابرسی	۱۹۳,۴۴	۱۷۴,۸۰	۱,۱۰	۰,۰۰۰
تعداد دفعات جلسات کمیته حسابرسی و حسابرسان داخلی	۳۸۲,۷۸	۱۸۱,۶۲	۲,۱۰۷	۰,۰۰۰
مشارکت کمیته حسابرسی در انتصاب و عزل حسابرسان داخلی	۳۸۳,۰۲	۱۶۷,۰۵	۲,۲۹	۰,۰۰۰
بررسی طرح، برنامه و بودجه حسابرسان داخلی توسط کمیته حسابرسی	۷,۳۴	۰,۰۹	۸۱,۲۰	۰,۰۰۰
بررسی گزارش مالی، کنترل داخلی، و انطباق با قانون و مقررات حسابرسی داخلی توسط کمیته حسابرسی	۲۵۵,۳۴	۱۶۹,۷۷	۱,۵۰	۰,۰۰۰
مشارکت در مدیریت ریسک، و دامنه محدودیت‌ها حسابرسی داخلی توسط کمیته حسابرسی	۸۳,۹۷	۲۵,۷۸	۳,۲۵	۰,۰۰۰
حمایت مدیریت از حسابرسی داخلی	۱۸۰,۷۷	۳۹,۰۴	۴,۶۲	۰,۰۰۰
آزمون F لیمر	Prob.(۰,۰۰)		(۲۲,۵۷) Statistic	(۶,۲۴) d.f.
آزمون هاسمن	Prob.(۰,۰۰)		(۳۴,۰۰) Statistic	(۵,۰۰) d.f.

نتایج نشان دهنده تایید اثرات ثابت در برابر روش حداقل مربعات تجمیع شده است به بیان ساده تر تایید داده های ترکیبی (panel) در برابر داده های تلفیقی (pool)، زیرا احتمال (prob) زیر ۵ صدم است.

همچنین نتایج آزمون هاسمن بیانگر رد فرضیه H_0 است. به عبارت دیگر بیان گر تایید اثرات ثابت در برابر اثرات تصادفی است زیرا احتمال (prob) زیر ۵ صدم است. بنابراین مدل این تحقیق باید به صورت اثرات ثابت تخمین زده شود.

خلاصه نتایج و فرضیه های تحقیق

فرضیه اول: بین استقلال کمیته حسابرسی و رعایت ضوابط حسابرسی داخلی در شرکت های غیر مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود دارد.

نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه اول نشان می دهد، با توجه به معنادار بودن آزمون بین متغیرها و همبستگی از نوع مثبت و در بازه ی زیاد وجود دارد؛ از این رو، فرضیه اول پژوهش پذیرفته شد. همچنین نتایج آزمون رگرسیون، ترکیبی خطی از متغیر مستقل را به گونه ای ایجاد کرده و مقدار حداکثر همبستگی را با متغیر وابسته نشان می دهد؛ بعلاوه مدل رگرسیونی معنادار بوده، یعنی به طور حتم بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته رابطه خطی مستقیمی وجود دارد.

فرضیه دوم: بین دانش و تجربه ی مالی و حسابرسی اعضای کمیته حسابرسی و رعایت ضوابط حسابرسی داخلی در شرکت های غیر مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود دارد.

نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه دوم نشان می دهد، با توجه به معنادار بودن آزمون بین متغیرها و همبستگی از نوع مثبت و در بازه ی متوسط وجود دارد؛ از این رو، فرضیه دوم پژوهش پذیرفته شد. همچنین نتایج آزمون رگرسیون، ترکیبی خطی از متغیر مستقل را به گونه ای ایجاد کرده و مقدار متوسط همبستگی را با متغیر وابسته نشان می دهد؛ بعلاوه مدل رگرسیونی معنادار بوده، یعنی به طور حتم بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته رابطه خطی مستقیمی وجود دارد.

فرضیه سوم: بین تعیین تأثیر دفعات نشست های کمیته حسابرسی و رعایت ضوابط حسابرسی داخلی در شرکت های غیر مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود دارد.

نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه سوم نشان می دهد، با توجه به معنادار بودن آزمون بین متغیرها و همبستگی از نوع مثبت و در بازه ی زیاد وجود دارد؛ از این رو، فرضیه سوم پژوهش پذیرفته شد. همچنین نتایج آزمون رگرسیون، ترکیبی خطی از متغیر مستقل را به گونه ای ایجاد کرده و مقدار زیاد همبستگی را با متغیر وابسته نشان می دهد؛ بعلاوه مدل رگرسیونی معنادار بوده، یعنی به طور حتم بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته رابطه خطی مستقیمی وجود دارد.

فرضیه چهارم: بین اندازه کمیته حسابرسی و رعایت ضوابط حسابرسی داخلی در شرکت های غیر مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود دارد.

نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه چهارم نشان می دهد، با توجه به معنادار بودن آزمون بین متغیرها و همبستگی از نوع مثبت و در بازه ی زیاد وجود دارد؛ از این رو، فرضیه چهارم پژوهش پذیرفته شد. همچنین نتایج آزمون رگرسیون، ترکیبی خطی از متغیر مستقل را به گونه ای ایجاد کرده و مقدار حداکثر همبستگی را با متغیر وابسته نشان می دهد؛ بعلاوه مدل رگرسیونی معنادار بوده، یعنی به طور حتم بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته رابطه خطی مستقیمی وجود دارد.

فرضیه پنجم: بین اندازه کمیته حسابرسی و رعایت ضوابط حسابرسی داخلی در شرکت های غیر مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود دارد.

نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه پنجم نشان می دهد، با توجه به معنادار بودن آزمون بین متغیرها و همبستگی از نوع مثبت و در بازه ی زیاد وجود دارد؛ از این رو، فرضیه پنجم پژوهش پذیرفته شد. همچنین نتایج آزمون رگرسیون، ترکیبی خطی از متغیر مستقل را به گونه ای ایجاد کرده و مقدار زیاد همبستگی را با متغیر وابسته نشان می دهد؛ بعلاوه مدل رگرسیونی معنادار بوده، یعنی به طور حتم بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته رابطه خطی مستقیمی وجود دارد.

همچنین خروجی آزمون های f لیمر و هاسمن نیز به ترتیب نشان از تایید اثرات ثابت در برابر روش حداقل مربعات و همچنین تایید اثرات ثابت در برابر اثرات تصادفی دارد.

منابع و مراجع

- [۱] آقاسی، سعید و قاسمیان، سیداردوان. (۱۳۹۵). نقص حسابرسی داخلی در شفاف سازی اطلاعات مالی مورد مطالعه بانک مرکزی، همایش بین المللی افق های نوین در علوم مدیریت و حسابداری، اقتصاد و کارآفرینی، تهران، انجمن افق نوین علم و فناوری.
- [۲] ادوایی، وحید. (۱۳۹۴). نقش تشکیل کمیته حسابرسی و استقرار واحد حسابرسی داخلی راهکار مناسب جهت افزایش بهره وری کارکنان در صندوق کارآفرینی امید، اولین همایش ملی پژوهش های کاربردی حسابداری، مدیریت اقتصاد، دامغان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان، باشگاه پژوهشگران و نخبگان واحد دامغان.
- [۳] اعطایی زاده، رضا؛ نعمتی، فرزاد و دانشورعالی، زهرا. (۱۳۹۳). نقش کمیته حسابرسی در کیفیت گزارشگری مالی، کنفرانس بین المللی مدیریت در قرن ۲۱، تهران، موسسه مدیران ایده پرداز پایتخت ویرا.
- [۴] ایمانی خوشخو، امید و امینیان، ابوالفضل. (۱۳۹۵). اهمیت حسابرسی داخلی در اقتصادسازمان ها، نخستین همایش ملی علوم اسلامی حقوق و مدیریت، قم، دانشگاه جامع علمی کاربردی استاندارد قم.
- [۵] بارانی، مریم و اشرفی، مجید. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین ویژگی های کمیته حسابرسی با به موقع بودن گزارشگری مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، چهارمین کنفرانس ملی حسابداری، مدیریت مالی و سرمایه گذاری، آزادشهر، انجمن علمی و حرفه ای مدیران و حسابداران گلستان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد آزادشهر.
- [۶] باغکی، نادیا و گرد، عزیز. (۱۳۹۵). بررسی کارایی عملکرد حسابرسی داخلی بر رفتارهای فرصت طلبانه مدیران در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار، کنفرانس جهانی مدیریت، اقتصاد حسابداری و علوم انسانی در آغاز هزاره سوم، شیراز، پژوهش شرکت ایده بازار صنعت سبز.
- [۷] برفی، فضل الله و برفی، نوراحمد. (۱۳۹۵). بررسی عوامل تاثیر گذار بر اثر بخشی حسابرسی داخلی: مطالعه موردی بخش دولتی، همایش بین المللی افق های نوین در علوم مدیریت و حسابداری، اقتصاد و کارآفرینی، تهران، انجمن افق نوین علم و فناوری.
- [۸] تاج زاده، اکرم و خدامرادی، محمد. (۱۳۹۵). بررسی اهمیت کار حسابرسی داخلی و تاثیر آن بر حسابرسی مستقل، اولین همایش حسابداری، اقتصاد و نوآوری در مدیریت، بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس.
- [۹] تقی نتاج ملک شاه، غلامحسن و بلوردی، فاطمه. (۱۳۹۴). بررسی موانع و مشکلات پیاده سازی کمیته های حسابرسی، اولین همایش بین المللی حسابداری، حسابرسی مدیریت و اقتصاد، اصفهان، دبیرخانه همایش
- [۱۰] تیمورزاده، مهدی و یزدانی خداهشهری، محمدباقر. (۱۳۹۵). بررسی رابطه وجود حسابرسی داخلی با حاکمیت شرکتی و عملکرد شرکت، فصلنامه مطالعات اقتصاد، مدیریت مالی و حسابداری ۲ (۲).
- [۱۱] جلیلی، صابر و بابازاده، الهام. (۱۳۹۵). حسابرسی داخلی و ارزش آفرینی آن، پنجمین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت و دومین کنفرانس کارآفرینی و نوآوری های باز، تهران، همایشگران مهر اشراق.
- [۱۲] جوادی، کبری و طالب نیا، قدرت الله. (۱۳۹۵). بررسی اثربخشی حسابرسی داخلی بر بهبود کنترلهای داخلی (مطالعه موردی) در شرکت های هلدینگ داروپخش، چهارمین کنفرانس بین المللی پژوهش های کاربردی در مدیریت و حسابداری، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
- [۱۳] چاله چاله، حامد و سدیدی، مهدی. (۱۳۹۵). بررسی اثر حسابرسی داخلی بر کیفیت تصمیم گیری مدیران (مورد مطالعه: شرکت ملی صنایع پتروشیمی)، هفتمین کنفرانس بین المللی اقتصاد و مدیریت، سوئد-دالارنا، مرکز ارتباطات دانشگاهی ICOAC، دانشگاه دولتی دالارنا.

- [۱۴] حسین زاده، محسن. (۱۳۹۵). نقش هیئت مدیره، کمیته حسابرسی و حسابرس داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی و جلوگیری از تقلب، چهارمین کنفرانس ملی مدیریت، اقتصاد و حسابداری، تبریز، سازمان مدیریت صنعتی آذربایجان شرقی، دانشگاه تبریز.
- [۱۵] حیرانی، فروغ و احمدی اسلاملو، زهرا. (۱۳۹۵). بررسی تاثیر ویژگی های حسابرسی داخلی از دیدگاه حسابرسان و متخصصین IT بر روابط بین حسابرسی داخلی و امنیت اطلاعات، چهارمین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت با رویکرد علوم پژوهشی نوین، تهران، شرکت ارتباط ارغوان ایرانیان.
- [۱۶] خراسانی پاریزی، محمدحسن. (۱۳۹۴). بررسی راهبری شرکتی و اهمیت کمیته حسابرسی، دومین همایش ملی حسابداری، مدیریت و اقتصاد ایران، بندر گز، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندر گز.
- [۱۷] خوش نیت، زینت السادات و لعل بار، علی. (۱۳۹۴). بررسی رابطه کمیته حسابرسی و حسابرسی داخلی، ششمین کنفرانس بین المللی اقتصاد، مدیریت و علوم مهندسی، بلژیک، مرکز بین المللی ارتباطات دانشگاهی.
- [۱۸] درویش، زهرا؛ طالب نیا، قدرت الله و وکیلی فرد، حمیدرضا. (۱۳۹۵). بررسی عوامل موثر بر اثر بخشی حسابرسی داخلی در ایران، چهارمین کنفرانس بین المللی پژوهش های کاربردی در مدیریت و حسابداری، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
- [۱۹] دهقانی، فهیمه و خدابی پور، احمد. (۱۳۹۴). عوامل مؤثر بر ایجاد واحد حسابرسی داخلی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، اولین کنفرانس بین المللی مدیریت و حسابداری با رویکرد ارزش آفرینی، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات فارس.
- [۲۰] ذبیح زاده، عبدالله. (۱۳۹۵). بررسی نقش کمیته ی حسابرسی در شفافیت گزارشگری مالی شرکت ها، پنجمین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت و دومین کنفرانس کارآفرینی و نوآوری های باز، تهران، همایشگران مهر اشراق.
- [۲۱] رازیانی، صادق و کارگر، فرزاد. (۱۳۹۵). مفهوم حسابرسی و کاربرد آن در گزارشگری بخش عمومی، پنجمین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت و دومین کنفرانس کارآفرینی و نوآوری های باز، تهران، همایشگران مهر اشراق.
- [۲۲] سمیع پور، مجتبی؛ قهرمانی، حسنا؛ هوشمند، رضوان و حسنی، سیدابراهیم. (۱۳۹۵). تأثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر افشای سرمایه فکری، دومین کنفرانس بین المللی حسابداری، اقتصاد و مدیریت مالی، شهرکرد، دانشگاه پیام نور واحد شهرکرد.
- [۲۳] سمیع پور، مجتبی؛ کوچکی، محدثه و کوچکی، الهام. (۱۳۹۵). تأثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر افشای اختیاری اطلاعات، دومین کنفرانس بین المللی حسابداری، اقتصاد و مدیریت مالی، شهرکرد، دانشگاه پیام نور واحد شهرکرد.
- [۲۴] شاه حیدری پور، حسین و شعبانی، حسین. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین عملکرد حسابرسان داخلی و اتکای حسابرسان مستقل، پنجمین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت و دومین کنفرانس کارآفرینی و نوآوری های باز، تهران، همایشگران مهر اشراق.
- [۲۵] شفیعی، رضا و شفایی، جواد. (۱۳۹۵). مهار مزایای اداره امور شرکت و حسابرسی داخلی: مشاوره برای شرکتهای کوچک و متوسط، دومین کنفرانس بین المللی حسابداری، اقتصاد و مدیریت مالی، شهرکرد، دانشگاه پیام نور واحد شهرکرد.
- [۲۶] شمشیری، احمدعلی و پاک مرام، عسگر. (۱۳۹۵). تاثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر اجرای توصیه های حسابرسی داخلی، پنجمین کنفرانس ملی مدیریت، اقتصاد و حسابداری، تبریز، دانشگاه فنی و حرفه ای استان آذربایجان شرقی، سازمان مدیریت صنعتی تبریز.

- [۲۷] صراف، فاطمه و جعفرآبادی، فرانک. (۱۳۹۴). تاثیر شخصیت کمیته حسابرسی بر بکارگیری پیشنهادات حسابرسی داخلی، چهارمین کنفرانس ملی و دومین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت، تهران، شرکت خدمات برتر.
- [۲۸] عابدین زاده فراشا، حمیدرضا. (۱۳۹۵). نقش و جایگاه کمیته حسابرسی بر اجرای رهنمودهای حسابرسی داخلی، کنفرانس جامع علوم مدیریت و حسابداری، تهران، دبیرخانه کنفرانس جامع علوم مدیریت و حسابداری.
- [۲۹] فتاحی، نگین؛ زارعی، رضا؛ عبدالملکی، معصومه و شکری، مهناز. (۱۳۹۳). بررسی نقش کمیته حسابرسی و حسابرسی داخلی در کارایی سیستم کنترل داخلی، کنفرانس بین المللی حسابداری، اقتصاد و مدیریت مالی، تهران، شرکت دانش محور ارتاخه.
- [۳۰] فخاری، حسین؛ بی زر، ولی اله و فقیه، محسن. (۱۳۹۴). بررسی تاثیر وی ژگی های کمیته حسابرسی بر نوسانات (واریانس) پیشبینی سودهای مدیریت، کنفرانس بین المللی جهت گیری های نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، تبریز، سازمان مدیریت صنعتی نمایندگی آذربایجان شرقی.
- [۳۱] قربانحسینی، مسعود و نوروزی، بهاره. (۱۳۹۴). تاثیر کمیته حسابرسی بر کیفیت کنترل داخلی در شهرداری، کنفرانس بین المللی پژوهشهای نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، استانبول، موسسه مدیران ایده پرداز پایتخت ایلیا.
- [۳۲] کاظم پور، مرتضی و برشد، عبدالحسین. (۱۳۹۳). تاثیر وجود کمیته حسابرسی و واحد حسابرسی داخلی و درماندگی مالی بر مدیریت سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دومین کنفرانس ملی یویایی مدیریت، توسعه ی اقتصادی و مدیریت مالی، شیراز، شرکت پندار اندیش رهپو.
- [۳۳] کدخدایی، راضیه و شیاسی، علی. (۱۳۹۵). ساختار سازمانی حسابرسی داخلی شرکتی استراتژی محور، پنجمین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت و دومین کنفرانس کارآفرینی و نوآوری های باز، تهران، همایشگران مهر اشراق.
- [۳۴] کریمی کهوند، محمد. (۱۳۹۵). بررسی روابط حسابرسی داخلی و برون سپاری، چهارمین کنفرانس بین المللی مهندسی و علوم انسانی، اکرین، دبیرخانه دائمی کنفرانس.
- [۳۵] محسنی، شهلا و کامیابی، یحیی. (۱۳۹۴). بررسی رابطه ی بین کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی: شواهدی از بانک های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، چهارمین کنفرانس ملی حسابداری، مدیریت مالی و سرمایه گذاری، آزادشهر، انجمن علمی و حرفه ای مدیران و حسابداران گلستان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد آزادشهر.
- [۳۶] محمدی، امیر و خسروی، غفار. (۱۳۹۵). عوامل مرتبط با به کارگیری حسابرسی داخلی مبتنی بر ریسک در صنایع مالی و غیر مالی، کنفرانس جهانی مدیریت، اقتصاد حسابداری و علوم انسانی در آغاز هزاره سوم، شیراز، پژوهش شرکت ایده بازار صنعت سبز.
- [۳۷] محفوظی، غلامرضا؛ نوربخش لنگرودی، محمد محسن و پورسیدیان، ناهید. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی و عملکرد موسسات مالی در ایران، نخستین کنفرانس بین المللی پارادیم های نوین مدیریت هوشمندی تجاری و سازمانی، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
- [۳۸] معاضدی، الهه؛ نظامی، احمد و لاری، محمود. (۱۳۹۲). بررسی ارتباط بین کمیته حسابرسی و میزان حق الزحمه حسابرسی، اولین کنفرانس بین المللی حماسه سیاسی (با رویکردی بر تحولات خاورمیانه) و حماسه اقتصادی (با رویکردی بر مدیریت و حسابداری)، رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن.
- [۳۹] موسوی، سیدحمزه. (۱۳۹۵). خدمات متقابل مدیریت و حسابرسی داخلی در سازمانها، کنفرانس بین المللی نخبگان مدیریت، تهران، موسسه سرآمد همایش کارین.

- [۴۰] مومنی، مرضیه. (۱۳۹۵). بررسی نقش کمیته حسابرسی و حسابرسی داخلی در بهبود کیفیت گزارشگری مالی در ایران، دومین همایش ملی مدیریت و حسابداری، تهران، انجمن الکتروشمی ایران،
- [۴۱] نادری نیری، ناصر؛ معین الدین، محمود و میرمحمدی صدرآبادی، محمد. (۱۳۹۳). بررسی ارتباط بین حسابرسی داخلی، کمیته حسابرسی و مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دومین کنگره سالانه حسابرسی داخلی؛ ارزش آفرینی در اقتصاد، نقش آفرینی در فرهنگ، تهران، انجمن حسابرسان داخلی ایران.
- [۴۲] نعمتی، فرزاد؛ اعطایی زاده، رضا؛ بابایی، بهمن و نریمانی، سعید. (۱۳۹۳). مسئولیت کمیته حسابرسی در قبال حسابرسی داخلی، حسابرسی مستقل و کیفیت حسابرسی و گزارشگری مالی، اولین کنفرانس ملی اقتصاد، مدیریت و فرهنگ ایرانی/اسلامی، اردبیل، موسسه پیشگامان فرهیختگان فرهنگ و اندیشه ولیعصر، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اردبیل.
- [۴۳] نکونام، حمیدرضا. (۱۳۹۵). تحلیل عملکرد حسابرسان داخلی و حسابرسان مستقل، دومین کنفرانس بین المللی حسابداری، مدیریت و نوآوری در کسب و کار، رشت، دانشگاه لوتران کالیفرنیا، شهرداری رشت.
- [۴۴] نورالهی، علیرضا؛ اصغرزاده، بختیار و عزیزی، بنیامین. (۱۳۹۵). نقش حسابرسی داخلی در پیشگیری و کشف تقلب، ششمین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت و سومین کنفرانس کارآفرینی و نوآوری های باز، تهران، همایشگران مهر اشراق.
- [۴۵] نوری زاده، فرزین و مرادی، عاطفه. (۱۳۹۴). تأثیر حسابرسی داخلی بر ارزیابی کنترل های داخلی نمونه موردی شرکت فولاد مبارکه اصفهان (سهامی عام)، اولین کنفرانس بین المللی مدیریت، اقتصاد، حسابداری و علوم تربیتی، ساری، شرکت علمی پژوهشی و مشاوره ای آینده ساز، دانشگاه پیام نور نکا.
- [۴۶] یغمائی علیشاه، ایوب؛ صادقی، پریچهر و نیک نیا، الناز. (۱۳۹۴). نقش کمیته حسابرسی در کیفیت گزارشگری مالی، سومین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت، تهران، موسسه همایشگران مهر اشراق.
- [۴۷] یوسفی، وحید و خلیل پور، مهدی. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر تخصص مالی و استقلال کمیته حسابرسی بر مدیریت سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دومین کنفرانس بین المللی حسابداری، اقتصاد و مدیریت مالی، شهرکرد، دانشگاه پیام نور واحد شهرکرد.
- [۴۸] یوسفی آذر، سیده الهام. (۱۳۹۱). اثربخشی کمیته حسابرسی در بهبود کیفیت گزارشگری مالی، اولین همایش منطقه ای پژوهشها و راه کارهای نوین در حسابداری و مدیریت، تنکابن، موسسه آموزش عالی غیرانتفاعی شفق تنکابن.

- [49] Abernathya, John L. Herrmanna, Don. Kanga, Tony. Krishnanb, Gopal V. (2013). Audit committee financial expertise and properties of analyst earnings forecasts, *Advances in Accounting*, Volume 29, Issue 1, June 2013, Pages 1–11.
- [50] Alzebana, Abdulaziz & Sawan, Nedal. (2015). The impact of audit committee characteristics on the implementation of internal audit recommendations, *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, Volume 24, 2015, Pages 61–71.
- [51] Barua, A., Rama, D., & Sharma, V. (2010). Audit committee characteristics and investment in internal auditing. *Journal of Accounting and Public Policy*, 29, 503–513.
- [52] Bédard, J., & Gendron, Y. Y. (2010). Strengthening the financial reporting system: Can audit committees deliver? *International Journal of Auditing*, 14(2), 174–210.
- [53] Bronsona, Scott N. Carcello, Joseph V. Hollingsworth, Carl W & Neal, Terry L. (2009). Are fully independent audit committees really necessary? *Journal of Accounting and Public Policy*, Volume 28, Issue 4, July–August 2009, Pages 265–280.

- [54] Caratasa, Maria Alina & Spataru, Elena Cerasela. (2014). Contemporary Approaches in Internal Audit, *Procedia Economics and Finance*, Volume 15, 2014, Pages 530–537.
- [55] Lia, Jing, Mangenab, Musa & Pike, Richard. (2012). The effect of audit committee characteristics on intellectual capital disclosure, *The British Accounting Review*, Volume 44, Issue 2, June 2012, Pages 98–110.
- [56] Puri, R., Trehan, R., & Kakkar, H. (2010). Corporate governance through audit committee: A study of the Indian Corporate Sector. *IUP Journal of Corporate Governance*, IX (1 & 2), 48–56.
- [57] Rainsburya, Elizabeth A. Bradbury, Michaelb & Cahanc, Steven F. (2009). The impact of audit committee quality on financial reporting quality and audit fees, *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, Volume 5, Issue 1, June 2009, Pages 20–33.
- [58] Sarena, Gerrit. De Beeldec, Ignace & Everaert, Patricia. (2009). Internal audit: A comfort provider to the audit committee, *The British Accounting Review*, Volume 41, Issue 2, June 2009, Pages 90–106.
- [59] Soh, D., & Bennie, M. (2011). The internal audit function: Perceptions of internal audit roles, effectiveness, and evaluation. *Managerial Auditing Journal*, 26(7), 605–622.
- [60] Zaman, M., Hudaib, M., & Haniffa, R. (2011). Corporate governance, audit fees and nonaudit fees. *Journal of Business Finance & Accounting*, 38(1&2), 165–197.